

megemlített növényfajra. Ilyenek: *Euphrasia cucullata* (Wahlenb.); *Euphrasia verna* BELL. (*Eu. odontites* BORB. vasmegye fl., non L.), *Bromus commutatus* var. *apricorum* SIMK. Erd. flor.: *Trifolium aureum* POLI... *campestre* SCHREB., *minus* RELHAN., *pseudoprocumbens* Gmel., *Crepis virens* VILL., *Pimpinella magna* L., *Brachypodium pinnatum* (L.), *Dianthus sarigenus* SCHUR., *Inula obvallata* Kit. etc.

Megtekintettük Pinkafőn a falusias házak és telkek zöldséges kertjeit is. Itt nagyon érdekelt az, hogy a konyhai növényzet közt, a falusi nép termesztette *Levisticum paludapifolium* (Lam.), itt is kedvelt kultur-növény.

Visszatérve kirándulásunkról, GAYER GYULA nekem Czell-Dömök vidékéről két *Euphrasiát* küldött utólag. Ezek egyike hazánkban elég közönséges *Euphrasia Rostkoviciana* HAYNE; a másika azonban az eddig kevés helyről ösmert s ezért érdekes adatul szolgáló: *Euphrasia Kernerii* Wettst.

Midőn ezekben kirándulásunk eredményeiről beszámolok, nem tudom elhallgatni azt a törekvésünket, hogy mi itt keresve-kerestünk egy növényt, névszerint *Scirpus setaceus* L.-t., a melyet ekkor Vas megyében csak FREH és PIERS találtak, Hámor mellett a Gyöngyös mentén. Dr. WAISBECKER ANTAL barátom szíves volt számomra oman egy példányt küldeni; de levélben azt írta, hogy újabban hiába kereste ott. Innen eredt, hogy mi Vas megye más folyója mentén törekedtünk e növényfaj megtalálására, — de sajnos eredménytelenül.

A Buxbaumia Hall.-k előfordulásáról hazánkban.

Über das Vorkommen der Buxbaumia Hall. in Ungarn.

Irta: { Dr. Györfly István (Kolozsvár).
Von: }

A *Buxbaumiaceae* moha-családba mindössze csak két genus: *Buxbaumia* és *Diphyscium*, tartozik.

E két genust LINDENBERG, a svéd bryologus annyira nem tartja rokonnak, hogy systemájában egymástól távolesó két családba osztja be.

GOEBEL¹⁾ szerint: «Die Buxbaumieen bilden denn auch unter den Moosen eine recht vereinzelt stehende Gruppe, es wird vielleicht zweckmässiger sein, sie nicht, wie bisher unter das Gros der acroparphen Bryineen zu stellen, sondern ihnen ebenso wie den Sphagnaceen und Andreaeaceen eine gesonderte Stellung anzuweisen. . . »

LIMPRICHT²⁾ *Polytrichaceae* család után tárgyalja őket s egy csoportba sorolja.

A *Diphyscium*-nak³⁾ zöld, assimiláló levelektől körülvevett nyél-

¹⁾ Prod. Literatur I p. 104.

²⁾ Prod. Liter. 2 pp. 634—45.

³⁾ Csak egy speciese van a *D. sessile* (Schmid.) Lindb. [syn.: *D. foliosum* Mohr].
Hat nur eine Species. *D. sessile* " " " " " "

telen capsulája van, míg a *Burbaumia*-nak sporogoniuma 5 mm. — 2 cm.-nyi nyélen ül, de — saprophytikusak lévén, — assimiláló levelei nincsenek.⁴⁾ A *Diphyscium* elég közönséges moha.

A *Burbaumia*-nak mindkét, t. i. *B. aphylla* L. és *B. indusiata* BRID. faja, — melyek macroscopice is jól megkülönböztethetők egymástól⁵⁾ — hazánk több pontjáról ismeretes.

BAUMGARTEN-nek⁶⁾ a *B. aphylla* L.-ra vonatkozó lelőhelyi adatait — kinek nemrégiben az Erd. orsz. Múzeum-Egylet birtokába került⁷⁾ gyűjteményében alkalmam volt meggyőződni, hogy az ott levő (3 exempl.) *B.* tényleg *B. aphylla* L. — átveszik SCHUR⁸⁾ és HAZSLINSZKY⁹⁾ műveikben¹⁰⁾.

B. indusiata BRID.-ra szintén több adatot sorol fel HAZSLINSZKY⁹⁾. Újabbam magam is két termőhelyét ismertettem volt¹¹⁾.

HAZSLINSZKY id. művében a *B. aphylla* L.-ra vonatkozólag SIMKOVICS L. egyik adatát is¹²⁾ felveszi, holott SIMKOVICS-nak HAZSLINSZKY-től (az «irodalmi források» közt) citált¹³⁾ ama közleménye *Burbaumia*-ra vonatkozó adatot nem tartalmaz! Kétségtelen, hogy ez a *B. aphylla* termőhelyi adata a *B. indusiata*-ra vonatkozik, melyet SIMKOVICS¹⁴⁾ *Petrozsény* vidékéről, közleménye¹⁵⁾ előszavában közöl: «... A Mizsa pataknak nehezen járható völgyén ismét erdei tanyánkhoz jutottam, mely mellett szép moh florára s többi közt *Burbaumia indusiata* BRID.-re is akadtam. . . »¹⁶⁾.

Magas-Tátráról közölt adatot — tudtommal — eddigelé csak CHALUBINSKI¹⁷⁾ Enumeratiojában találunk.

4) Irod. Liter. 3 p. 681.

5) Irod. Liter. 2 pp. 639—41.

6) Irod. Liter. 4 pp. 217.

7) Irod. Liter. 5.

8) Irod. Liter. 6 pp. 847—48.

9) Irod. Liter. 7 p. 201.

10) Eddigi lelőhelyei tehát: Pozsonymegye, Sz.-Olaszi, Tluszta hegyalja (Sárosban), Nemes-Podbrágy mellett (Trencsén), Lázárfalva m. és a Búdös alatt (Háromszék).

11) Ihre bisherigen Fundorte sind also: Comit. Pozsony, Sz.-Olaszi, Berglehne Tluszta (Com. Sáros), neben Nemes-Podbrágy (Com. Trencsén), neben Lázárfalva und unter dem «Búdös» (Com. Háromszék).

12) Irod. 8. T. i. A Schwarzbach mellől (Szepes m.) s a Vlegyászáról.

Lit. 8 Nämlich neben der Schwarzbach (Com. Szepes) und vom Vlegyásza.

13) Vide p. VII.

14) 1874-ben s nem 1872-ben (!) járt S. a Parengen.

S. war im J. 1874 und nicht 1872 (!) am Pareng.

15) Irod. Liter. 9 p. 505.

16) Az előszó «B). A bejárt terület körrajza» fejezetében.

Vorwort, Cap. «B), Der Umrisz des begangenen Gebietes».

17) Eddigi adataink szerint tehát a köv. helyekről ismerjük a *B. indusiata*-t: Branyiszkó szepességi lojtóin, Galmusz hegy, Koritnicza, Korpona, Mizsa patak (Pareng), Schwarzbach (Szepes m.), Vlegyásza.

B. indusiata ist also nach unseren bisherigen Daten von folgenden Ort n bekannt: Auf den Zipser Lehnen des Branyiszkó, Berg Galmusz, Koritnicza, Korpona, Bach Mizsa (Pareng), Schwarzbach (Rox), Vlegyásza.

17) Irod. Liter. 10 p. 110.

18) Irod. Liter. 11 p. 50 22.

Ez év nyarán *Buxbaumia indusiata*-t magam is több helyen gyűjtöttem: tekintve, hogy hazánknak vajmi kevés pontjáról ismerjük eme kis mohát, úgy hiszem, eme adataim is feljegyzésre méltók.

A *Magas-Tátra* vidékén *Barlangliget* (Höhlenhain) fürdő közéletében, az «*Ivánka-út*» melletti fenyvesben *Cimicifuga foetida* L., *Mulgedium alpinum* L., *Stachys silvatica* L., *Neottia Nidus avis* RICH., *Geum rivale* L. és *Aspidium Filix mas* L., növényektől elborított árnyas helyen, egy korhadtt *Abies excelsa* DC.-n gyűjtöttem 6 *B. indusiata* példányt, melyeknek szépen fejlett, még fel nem repedt indusiummal burkolt sporogoniumuk volt. Circa 700 m. t. sz. f. 1904. VIII. 12.

Barlangliget mellett, a mészsziklák közül egyszerre tekintélyes vastagságban, nagy zúgással kitörő «*Rausch-Quelle*»-től pár lépésnyire, zúzmók és májmohoktól ellepett fenyő- (*Ab. excelsa*-) tönkön 5 példányt kaptam: többnek capsulája már lehullott, megérett s csak a széta maradt meg a capsula nyakával s basalis részének fala-czafatjaival. 700 m. t. sz. f. 1904. VIII. 28.

A «*Beim Rausch*» nevű erdőben -- a bélai cseppkőbarlang felé -- kissé napsütötte helyen kaptam, út mentén, pudvás fenyőtuskókon apróbb 0.5 cm. magas sétájú példákat (1904. VIII. 27.) Ezek is egész érettek voltak már, capsulájuk majdnem vízszintes helyzetű volt.

Ruzsbach-fürdő (Szepes m., Podolin közelében) környékéről szintén vannak pudvás jegenye-fenyő talált *B. indusiata* példám. Gyűjtési idő: 1904. VII. 10.

Gömör m.-ben az *Eleskő* (972 m.) mellett emelkedő «*Ducsa*» hegy oldalában levő világhíres *Dobsinai jégbarlang* környékén is találtam több példány *B. inausiata*-t, 1904. VIII. 24-én, korhadtt jegenye-fenyő tuskókon.

In die Familie *Buxbaumiaceae* der Moose gehören im Ganzen nur zwei Genera: *Buxbaumia* und *Diphyscium*.

LINDBERG, der schwedische Bryolog hält diese zwei Genera gar nicht für verwandt und teilt sie auch in zwei Familien ein, die systematisch weit von einander stehen.

GOEBEL¹⁾ Auffassung habe ich im ung. Texte wörtlich citiert.

LIMPRICHT²⁾ beschreibt sie nach der Familie *Polytrichaceae* und fasst sie in eine Gruppe zusammen.

*Diphyscium*³⁾ hat eine stiellose, von grünen, assimilirenden Blättern umgebene Kapsel, während das Sporogonium von *Buxbaumia* auf einem 5 mm. — 2 cm. langen Stiel sitzt, weil es aber ein saprophytisches Moos ist, hat es keine assimilierende Blätter.⁴⁾ *Diphyscium* ist ein ziemlich häufig vorkommendes Moos.

Beide *Buxbaumia*-Arten, nämlich *B. aphylla* L. und *B. indusiata* BRID. — die man auch macroscopisch gut von einander unterscheiden kann!¹⁾ — sind von mehreren Orten unseres Vaterlandes bekannt.

*) Die Litteraturangaben vgl. im ung. Texte.

Die von BAUMGARTEN²⁾ angegebenen Daten der sich auf *B. aphylla* L. beziehenden Fundorte — ich hatte Gelegenheit mich zu überzeugen, dass die im Herbarium BAUMGARTEN'S das unlängst in den Besitz des «Siebenb. Museum-Vereines» gelangte,³⁾ vorhandene (3 Exempl.) *Burbaumia*, wahrlich *B. aphylla* L. ist — übernehmen SCHUR⁴⁾ und HAZSLINSZKY⁵⁾ in ihren Werken.⁶⁾

Über *B. indusiata* BRID. finden wir auch bei HAZSLINSZKY⁵⁾ mehrere Daten. Unlängst habe auch ich zwei Standorte veröffentlicht.⁷⁾

Das cit. Werk von HAZSLINSZKY enthält auch eine auf *B. aphylla* L. bezügliche Angabe L. SIMKOVIC'S,⁸⁾ wo doch diese von HAZSLINSZKY (unter den literarischen Quellen) citierte Abhandlung SIMKOVIC'S keine auf *Burbaumia* bezügliche Daten enthält! Zweifellos bezieht sich diese Date über den Standort von *B. aphylla* auf *B. indusiata*, welche SIMKOVIC²⁾ im Vorworte seiner Abhandlung³⁾ aus der Gegend von *Petrozsény* erwähnt: «... Im schwer zugänglichen Tale des Baches «Mizsa» gelangte ich wieder zu unserem Waldlager, neben welchem ich auf sehr schöne Moos-Flora und unter Anderen auch auf *Burbaumia indusiata* BRIED. stieß». ⁴⁾

Aus der *Hohen Tatra* mitgeteilte Daten finden wir bisher — meines Wissens — nur in der Enumeratio CHALUBINSKI'S⁵⁾:

«262. *Burbaumia indusiata* BRID.

LIMPR.⁶⁾ (p. 52) in Wäldern um Podspady».

Im Sommer dieses Jahres sammelte auch ich *Burbaumia indusiata* an mehreren Stellen; und da wir dieses kleine Moos nur von wenigen Orten unseres Landes kennen, glaube ich, dass diese meine Daten nennenswert sind.

In der *Hohen Tatra* bei *Barlangliget* (Bad Höhlenhain) sammelte ich in dem neben den «lvánka-Weg» gelegenen Tannenwald, an einer von *Cimicifuga* (etc. vide supra) bedeckten, schattigen Stelle, auf einem *Abies excelsa* Dc. Stamm 6 Exemplare *Burbaumia indusiata*, deren schön entwickelte Sporogonien mit dem noch nicht aufgeplatzen Indusium bedeckt waren. Circa 700 M. ü. d. M. 12. VI. 1904.

Neben *Barlangliget*, von der aus dem Kalkfelsen plötzlich mit Mächtigkeit und grossen Getöse hervorbrechenden «Rausch-Quelle» einige Schritte entfernt, fand ich auf einem mit Flechten und Lebermoosen bewachsenen Fichtenstamme 5 Exemplare; die Kapsel der meisten waren schon abgefallen, reif, und nur die Seta blieb mit dem Halse der Kapsel und den Wand-Überresten des basalen Teiles übrig. 700 M. ü. d. M. 28. VIII. 1904.

Im Walde «Beim Rausch», gegen die Belaer Tropfsteinhöhle, fand ich auf einer sonnigeren Stelle, neben dem Weg auf morschen Fichtenstämmen kleinere, mit 0.5 cm. hoher Seta versehene Exemplare (27. VIII. 1904). Auch diese waren schon ganz reif, ihre Kapsel standen schon beinahe wagerecht.

Auch vom *Bad Rauschenbach* (Com. Szepes, in der Nähe von Podolin) besitze ich gleichfalls auf morscher Fichte gefundene Exemplare von *B. indusiata*. Datum des Sammelns: 10. VII. 1904.

Im Com. Gömör fand ich den 24. VIII. 1904. in der Umgebung der weltberühmten *Dobsina-er Eishöhle*, die sich an der Bergröhle des sich neben dem *Spitzenstein* (972 M.) erhebenden «Ducsá» befindet, auf faulen Fichtenstämmen auch mehrere Exemplare der *B. indusiata*.

Irodalom. — Citierte Abhandlungen.

- 1) GOEBEL K.: Archegoniatenstudien mit 4 Tafeln. Flora od. allg. bot. Zeit. 76. B. Ergänzungsband zum Jahrg. 1892.
- 2) LIMPRICHT, K. G.: Die Laubmoose Deutschlands, Österreichs und der Schweiz. II. Abth. Leipz. 1895 II. Aufl. (Rabenhorst's: Kryptogamenflora IV. B.).
- 3) HABERLANDT, DR. G.: Beiträge zur Anatomie und Physiologie der Laubmoose [Pringsheim's Jahrbücher f. wiss. Bot. B. XVII. Heft 3].
- 4) BAUMGARTEN, J. Ch. G.: Enumeratio stirp. magn. Transsylv. princ. etc. Tomus Quartus. Cibini 1846.
- 5) RICHTER, DR. A.: Jelentés az Erdélyi Orsz. Múz. növénytáráról az 1900. évben etc. Értesítő II. term. szak. XXIII. k II—III. f. 1901.
- 6) SCHUR, DR. FERD.: Enumeratio plantarum Transsilvaniae etc. Vindobonae 1866.
- 7) HAZSLINSZKY F.: A magyar birodalom mohflorája. Budapest, 1885.
- 8) GYÖRFFY J.: Bryologiai jegyzet. Magyar botanikai Lapok. 1903. 9/10. sz. Négy ritkább növény új termőhelye Erdélyben. Magy. bot. Lap.
- 9) SIMKOVICS L.: Bányási s hunyadmegyei utazásom 1874-ben. Mathem és term tud. közlemények etc. XV. k. 1877/78. pp. 479 - 624.
- 10) CHALUBINSKI, DR. F.: Enumeratio muscorum frondosorum Tatrensium hucusque cognitorum etc. 1886
- 11) LIMPRICHT, K. G.: Novitäten aus d. Laubmoosflora d. Hohen Tátra (Bericht ü. d. Tätigk. d. bot. Sect. d. Schles. Gesellsch. für vaterl. Cultur. Breslau 1874)

Fragmente zu einer Monographie der Gattung *Koeleria*.

Von Ph. Dr. Karl Domin, Assistenten der Botanik an der k. k. böhm. Univers. in Prag.

(Folytatás — Fortsetzung).

2 Rhizomatibus non repentibus nec bulbosis.

A) *Aut plantae robustae culmis robustis striatis, foliis planis latioribus plerumque viridibus rarius inconspicue glaucescentibus*¹⁰⁾ *vaginis rigidioribus sed pro more culmum laxe ambientibus et iis foliorum infimorum interdum pubescentibus exceptis nunquam moliter pilosis, panicula saepe robusta, spiculis maioribus vel minoribus sed glumis semper latioribus*

aut plantae graciliores habitu formis nonnullis K. gracilis haud dissimiles sed alpina vel subalpina incolentes, spiculis coloratis.

¹⁰⁾ *K. hirsuta* GAUD. interdum eximie glauca arista conspicua a sect. B. discernitur.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1904

Band/Volume: [3](#)

Autor(en)/Author(s): Györfy Stephan [István]

Artikel/Article: [A Buxbaumia Hall.-k előfordulásáról hazánkban. Über das Vorkommen der Buxbaumia Hall. in Ungarn. 250-254](#)